

Voorjaarsnota 2026

Samen bouwen we Drenthe! 2023-2027

Voorjaarsnota 2026

Samen bouwen we Drenthe!
2023-2027

Colofon

Dit is een uitgave van de provincie Drenthe.

Inhoud

	Voorwoord	6
	Financieel perspectief	9
1	Besturen en samenwerken	13
2	Landelijk gebied	17
3	Leefomgeving en wonen	21
4	Regionale economie en werkgelegenheid	25
5	Mobiliteit en bereikbaarheid	29
6	Energie	33
7	Levendig en sociaal	37
8	Mensen en middelen	41

Voorwoord

Met deze voorjaarsnota 2026 schetsen wij het financieel en beleidsmatig perspectief voor de komende jaren en geven wij richting aan de totstandkoming van de Begroting 2027.

De ambities uit het coalitieakkoord vormen het uitgangspunt voor ons handelen. We zetten ons in voor een sterk Drenthe, waar het goed wonen, werken en leven is. Dat betekent dat we blijven investeren in een toekomstbestendig landelijk gebied, een robuuste en beleefbare natuur, een goede bereikbaarheid en een veerkrachtige economie. Tegelijk werken we aan een sterke sociale basis, met aandacht voor leefbaarheid in dorpen en steden en voor de voorzieningen die voor onze inwoners van betekenis zijn.

In onze provincie staan we voor opgaven die vragen om samenhangende keuzes en een zorgvuldige inzet van middelen. Denk aan de uitvoering van de gebiedsgerichte aanpak in het landelijk gebied, de versnelling van de woningbouw, de energietransitie en het versterken van onze bereikbaarheid en economische structuur. Deze opgaven raken direct aan het dagelijks leven van onze inwoners en bepalen de ontwikkeling van Drenthe op de lange termijn.

We zijn ons er bewust van dat de wereld om ons heen onze aandacht vraagt. De ontwikkelingen zoals een nieuw kabinet en geopolitieke spanningen hebben ook invloed op onze provincie. We maken als Gedeputeerde Staten samen met de Staten scherpe keuzes en een integrale afweging waarbij we oog hebben voor de toekomst en ruimte laten voor een volgend bestuur. Naast de voorstellen in deze Voorjaarsnota, komt het college nog dit jaar met verschillende voorstellen naar de Staten die vragen om een verdiepend gesprek en een zorgvuldige afweging samen met de Staten.

Wij blijven investeren in de opgaven die ertoe doen voor Drenthe en doen dat samen met inwoners, medeoverheden en partners. Alleen door samen te werken kunnen we de kwaliteit van onze leefomgeving behouden en versterken.

Met deze voorjaarsnota bieden wij Provinciale Staten de kaders om richting te geven aan de laatste fase van deze bestuursperiode.

College van Gedeputeerde Staten
Provincie Drenthe

Financieel perspectief

Financieel perspectief

Het financieel perspectief in deze Voorjaarsnota 2026 vormt het kader voor het opstellen van de Begroting 2027. In dit perspectief schetsen wij de financiële ruimte waarbinnen Provinciale Staten richting kunnen geven aan de koers voor de komende periode. Het gaat daarbij om een strategisch en kaderstellend beeld; besluitvorming over uitgewerkte beleidsvoorstellen vindt plaats bij de Begroting 2027. Daarbij is het van belang scherp zicht te houden op de beschikbare financiële ruimte en op de mate waarin beleidsvoorstellen – zowel incidenteel als structureel – financieel uitvoerbaar zijn.

Financieel perspectief: beginstand 1e Actualisatie 2026 (incl. bestemming rekeningresultaat 2025)

Het perspectief is opgesteld op basis van de financiële stand na de 1e Actualisatie 2026 en geeft inzicht in de ontwikkeling van de vrije bestedingsruimte en de stand van de Reserve Algemene doeleinden voor de komende jaren. Dit perspectief vormt de basis voor nadere uitwerking en besluitvorming bij de Begroting 2027.

Stand van de Reserve voor Algemene doeleinden na de 1e Actualisatie 2026 (incl. bestemming rekeningresultaat 2025)

De stand van de Reserve voor Algemene doeleinden in deze Voorjaarsnota 2026 is gebaseerd op de stand na de 1e Actualisatie 2026, waarbij – conform de Nota begrotingsregels provincie Drenthe 2024 (artikel 2) – rekening is gehouden met de bij de Jaarstukken 2025 voorgestelde bestemming van het rekeningresultaat 2025 (toevoeging van € 7.958.040,-- aan de reserve). Uitgaande van de mutaties die in de 1e Actualisatie 2026 zijn verwerkt, ziet het saldo van de Reserve voor Algemene doeleinden er als volgt uit:

Reserve Algemene doeleinden	2026	2027	2028	2029
Saldo einde jaar voor mutaties	60.917.066	56.794.785	56.618.916	56.443.047
Onttrekking Reserve	1.091.467	-	-	-
1ste Actualisatie 2026	1.091.467			
Toevoeging Reserve	-	748.745	342.722	-
1ste Actualisatie 2026		748.745	342.722	
Nieuw saldo einde jaar na mutaties	59.825.599	56.452.063	56.618.916	56.443.047

De huidige stand van de Reserve voor Algemene doeleinden in 2026 bedraagt circa € 60 miljoen en bevindt zich daarmee nog niet binnen de bandbreedte (€ 65-100 miljoen) zoals deze door het college eerder is geschetst in het kader van de motie Toekomstbestendige spaarpot (M2025-40). Het college heeft daarbij aangegeven ernaar te streven de reserve in de loop van de bestuursperiode verder te versterken. Indien wordt vastgehouden aan het voornemen om jaarlijks middelen uit een eventueel rekeningresultaat (minimaal € 7 miljoen) toe te voegen aan de reserve, is de verwachting dat de stand van de reserve zich aan het einde van 2026 binnen de genoemde bandbreedte zal bewegen.

Inzet van de reserve verkleint direct de omvang van de spaarpot en daarmee de beschikbare buffer en incidentele keuze-ruimte voor toekomstige jaren.

Stand van de vrije bestedingsruimte na de 1e Actualisatie 2026

De vrije bestedingsruimte, zoals vastgesteld na de 1e Actualisatie 2026, vormt het startpunt van dit financiële perspectief. Tussentijdse Statenstukken worden in de onderstaande tabel afzonderlijk zichtbaar gemaakt. Dit levert de volgende beginstand en opbouw op:

Vrije bestedingsruimte bij aanvang	2026	2027	2028	2029	2030
Vrije bestedingsruimte voor wijziging	19.060.542	10.301.101	8.079.030	31.078.904	27.904.831
Mutaties 1e Actualisatie 2026	10.119.727	11.155.200	2.780.523	6.772.592	5.067.816
Statenstukken PS 1 juli	2026	2027	2028	2029	2030
Nedersaksenlijn (MIRT verkenning)				-10.945.000	-10.945.000
TLGD (incl motie 2025-63)	-1.335.000	-3.430.000	-1.335.000	-	-
Onderzoek Natura 2000	-323.185				
Kolonien van Weldadigheid	-750.000	-750.000			
Actuele stand Vrije bestedingsruimte	26.772.084	17.276.301	9.524.553	26.906.496	22.027.647

Daarnaast zijn er ontwikkelingen die op termijn invloed kunnen hebben op de vrije bestedingsruimte en/of de inzet van de Reserve voor Algemene doeleinden. Deze ontwikkelingen zijn in deze Voorjaarsnota 2026 nog niet (volledig) verwerkt en kennen vaak een hoge mate van onzekerheid. Het gaat onder meer om:

- de ontwikkeling van de opbrengst uit de opcenten op de motorrijtuigenbelasting (MRB);
- de ontwikkeling van de algemene uitkering uit het Provinciefonds, inclusief mogelijke aanpassingen in de verdeel-systeematiek;
- Voor de zomer wordt naar verwachting de nieuwe verdeelsysteematiek voor de algemene uitkering afgerond, met als doel de nieuwe systeematiek te verwerken in de septembercirculaire 2026.
- In de septembercirculaire 2025 was ondertussen al wel een eerste tussenstap gezet die voordelig uitpakt voor Drenthe. Dit voordeel was gunstiger ten opzichte van de eerder geraamde stijging en is verwerkt in de meerjarenbegroting via de derde actualisatie 2025. Aangezien de definitieve systeematiek en de uitwerking daarvan nog onduidelijk is, hebben wij in deze voorjaarsnota nog geen voorschot genomen op verdere ontwikkelingen;
- de verdere uitwerking van het meerjarenonderhoudsprogramma (MJOP) voor provinciale infrastructuur en de daaruit voortvloeiende financiële consequenties;
- de (financiële) doorwerking van grote infrastructuurprojecten.

Voorstellen voor nieuw beleid

In deze Voorjaarsnota 2026 zijn meerdere voorstellen voor nieuw beleid opgenomen. De beleidsvoornemens worden in de Voorjaarsnota 2026 hierna per programma nader toegelicht.

Voorstellen naar type (incidenteel/structureel)

Voorjaarsnota 2026	Fte	2027	2028	2029	2030
Incidentele voorstellen	2,00	1.457.098	862.834	662.834	662.834
Structurele voorstellen	4,20	734.729	734.729	734.729	734.729
Totale voorstellen	6,20	2.191.828	1.597.563	1.397.563	1.397.563

In het vervolg van deze Voorjaarsnota wordt per programma ingegaan op de voorstellen voor nieuw beleid en de bijbehorende financiële effecten. Bij de verdere uitwerking richting de Begroting 2027 is het van belang de inzet van de vrije bestedingsruimte en, waar aan de orde, de Reserve voor Algemene doeleinden steeds te bezien in samenhang met de beschikbare ruimte voor toekomstige keuzes.

Het definitieve dekkingsplan presenteren wij bij de Begroting 2027. In deze Voorjaarsnota geven wij wel alvast de beoogde dekkingsrichting: de incidentele voorstellen (in totaal circa € 3,6 miljoen) willen wij dekken uit de beschikbare vrije bestedingsruimte 2026 (op dit moment circa € 26 miljoen). Voor "Clean Energy Hubs" wordt de Reserve Mobiliteit aangesproken. De structurele voorstellen dekken wij uit de vrije bestedingsruimte vanaf 2027, passend binnen het meerjarige financiële kader.

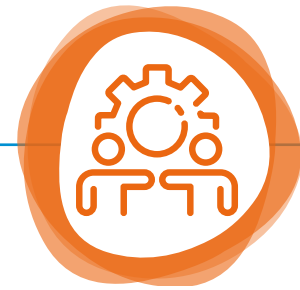
Wij hebben ervoor gekozen om een aantal beleidsvoornemens niet in deze Voorjaarsnota te betrekken. Deze voorstellen vragen om een afzonderlijke behandeling, waarbij ruimte is voor nadere toelichting en afweging in samenspraak met Provinciale Staten. Zij zullen daarom op een later moment separaat worden voorgelegd.

De financiële effecten van deze voorstellen maken geen onderdeel uit van de voorstellen en het dekkingsplan van de Voorjaarsnota 2026. In onderstaand overzicht is ter informatie weergegeven om welke voorstellen het gaat en wat de indicatieve financiële omvang daarvan is.

Onderwerpen	2027	2028	2029	2030
Duurzame Drinkwaterbescherming	500.000	881.423	881.423	881.423
Gedragbeïnvloeding verkeersveiligheid	139.479	139.479	139.479	139.479
Gewasbescherming	1.259.015	1.259.015	1.259.015	1.259.015
Cloud	250.000	250.000	-	-
Artificiële Intelligentie (AI)	1.135.797	1.135.797	1.135.797	1.135.797
Data gedreven beleidsontwikkeling	1.227.160	1.227.160	1.227.160	1.227.160
Digitaal vakmanschap	150.000	150.000	150.000	150.000
Governance informatievoorziening	185.150	185.150	185.150	185.150
Digitale dienstverlening door digitaal uniform samenwerken	504.319	504.319	504.319	504.319
Versterken digitale weerbaarheid	838.624	838.624	838.624	838.624
Bestrijding invasieve exoten waterplanten	1.502.375	152.375	152.375	152.375
Sport	1.200.000			
Defensie, veiligheid en weerbaarheid	1.000.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000
Gebouwd erfgoed	400.000	400.000	400.000	400.000
Vergunningverlening stikstof	1.217.652	1.217.652	1.217.652	1.217.652
Ruimtelijke projecten	1.464.176	1.464.176	1.464.176	1.464.176
Gebiedsprogramma Innovatie Veenkoloniën	500.000	500.000	500.000	500.000
Plan van aanpak wolf in Drenthe	200.000			
Totaal Onderwerpen	13.673.748	11.305.171	11.055.171	11.055.171

Bestuur en samenwerken

1 Besturen en samenwerken

Inleiding

Verbindend besturen is onze bestuursstijl. In Drenthe dragen Provinciale Staten, Gedeputeerde Staten en de ambtelijke organisatie samen verantwoordelijkheid voor een open en betrouwbare provincie. De samenleving verandert en stelt hoge eisen aan het openbaar bestuur. Inwoners verwachten duidelijke keuzes, zorgvuldige besluitvorming en een overheid die benaderbaar en transparant is. Binnen dit programma werken we daarom aan het versterken van bestuurskracht, democratische legitimiteit en de kwaliteit van beleid en uitvoering.

Een belangrijk onderdeel hiervan is de manier waarop we inwoners en partners betrekken bij beleid en uitvoering. Met de uitvoering van het participatiebeleid verankeren we participatie structureel in onze werkwijze. Zo zorgen we ervoor dat zij op een zorgvuldige en betekenisvolle manier kunnen deelnemen aan beleidsvorming en uitvoering.

Tegelijkertijd investeren we in een sterke en betrouwbare organisatie. Dat vraagt om duidelijke rollen en verantwoordelijkheden, een gedeeld begrippenkader en een samenhangende beleidsstructuur. Het beleidsbouwwerk ondersteunt deze ontwikkeling en zal op termijn bijdragen aan kwaliteit en voorspelbaarheid in beleid en uitvoering.

Goede democratische processen vragen ook om heldere en toegankelijke communicatie. We informeren inwoners via verschillende kanalen, waaronder de provinciale website, over de rol en taken van de provincie, over keuzes die worden gemaakt en over bereikte resultaten. In 2027 zullen ook de provinciale statenverkiezingen weer plaatsvinden. Rond de Provinciale Statenverkiezingen van 2027 zetten wij extra in op informatievoorziening aan inwoners.

Tot slot werken we binnen dit programma aan het versterken van juridische kwaliteit, privacybescherming en bestuurlijke ondersteuning. Daarmee zorgen we ervoor dat besluiten rechtmatig tot stand komen en het bestuur betrouwbaar en zorgvuldig kan opereren in een steeds complexere bestuurlijke en maatschappelijke context.

Beleidsbouwwerk

We versterken de manier waarop provincie, gemeenten, waterschappen en maatschappelijke partners uitvoering geven aan provinciale opgaven. Het beleidsbouwwerk vormt hierbij een belangrijk fundament. Het biedt een integrale en eenduidige structuur voor beleid, besluitvorming en uitvoering en ondersteunt de samenwerking tussen GS, PS en de ambtelijke organisatie.

Vanaf 2027 willen we dat de organisatie hiermee aan de slag gaat binnen een integrale en samenhangende beleidsstructuur. Hierbij werken we met een uniform begrippenkader en een duidelijke rolverdeling. De bijbehorende afspraken willen we in 2026 vastleggen in de Drentse werkwijze, waarbij de werkafspraken tussen GS en PS centraal staan. De werkzaamheden binnen dit programma zijn in deze fase vooral organisatorisch en methodisch van aard. Ze richten zich op het versterken van bestuurskracht en de kwaliteit van samenwerking met de ambtelijke organisatie. Daarom kennen deze werkzaamheden op dit moment geen directe financiële doorvertaling.

Het beleidsbouwwerk is geen doel op zichzelf, maar een middel dat ons ondersteunt in een doorlopend proces. Het is van belang dat PS op de hoogte blijft van deze ontwikkeling, aangezien het beleidsbouwwerk steeds meer het fundament vormt onder besluitvorming, beleidsontwikkeling en uitvoering binnen de fysieke leefomgeving.

VOORSTELLEN VOOR DE BEGROTING 2027

Vernieuwing website provincie Drenthe

De provinciale website is acht jaar oud en voldoet niet meer aan de actuele eisen voor overheidswebsites. Vernieuwing is nodig om te voldoen aan wettelijke verplichtingen op het gebied van digitale toegankelijkheid, open overheid en om risico's op niet-naleving te beperken. Met de vernieuwing wordt de website toekomstbestendig en beter bruikbaar voor alle inwoners, waaronder mensen met een beperking.

Versterking participatie

Het beleidskader Participatie is in december 2025 vastgesteld en wordt vanaf 2026 uitgevoerd. Met negen actielijnen wordt participatie structureel verankerd in de organisatie. We stellen voor om extra middelen beschikbaar te stellen om de ingezette uitvoering in 2027 voor te zetten, zodat ambities en werkprincipes uit het participatiebeleid duurzaam worden geborgd.

Privacy Officer

De toenemende eisen op het gebied van privacy en gegevensbescherming vragen om structurele borging van privacy-expertise binnen de organisatie.

We stellen voor om een privacy officer aan te stellen die verantwoordelijk is voor de uitvoering van het vastgestelde privacybeleid, het borgen van privacy in processen en besluitvorming en het inspelen op nieuwe wet- en regelgeving.

Uitbreiding Kabinet

De werkzaamheden van het kabinet worden steeds complexer. De commissaris van de Koning (CvdK) krijgt vaker te maken met maatschappelijke onrust, polarisatie, integriteitsvraagstukken, asielfcasuïstiek en bestuurlijke conflicten. Dit vraagt om zorgvuldige en deskundige ondersteuning. De huidige formatie is hiervoor niet meer toereikend.

De toegenomen complexiteit betekent dat andere en meer gespecialiseerde kennis nodig is dan enkele jaren geleden. Uit een vergelijking met andere provincies blijkt bovendien dat het kabinet relatief krap bemenst is gezien het brede takenpakket. In de afgelopen periode is extra expertise ingehuurd om het werk op te vangen. Een structurele formatie-uitbreiding is nodig om deze inzet duurzaam binnen de organisatie te borgen.

Nationale Bevrijding 2027

Het Nationaal Comité 4 en 5 mei heeft Drenthe uitgenodigd om op 5 mei 2027 de Start van de Nationale Viering van de Bevrijding te programmeren en te organiseren. Deze uitnodiging was bij het opstellen van de Begroting 2026 nog niet bekend. De start van de Nationale Viering markeert de overgang van herdenken op 4 mei naar het vieren van vrijheid op 5 mei en biedt Drenthe een nationaal podium om het provinciale perspectief op vrijheid en verbondenheid zichtbaar te maken.

Binnen 2026 kunnen voorbereidingskosten deels worden opgevangen binnen bestaande middelen. Voor de volledige uitvoering in 2027 is aanvullende dekking nodig.

Financiële samenvatting

Programma 1. Besturen en samenwerken	S/I	FTE	2027	2028	2029	2030
Vernieuwing website provincie Drenthe	S		55.000	55.000	55.000	55.000
Vernieuwing website provincie Drenthe	I		70.000			
Versterking participatie	I		100.000			
Privacy Officer	S	1,0	121.586	121.586	121.586	121.586
Uitbreiding Kabinet	S	0,2	39.519	39.519	39.519	39.519
Nationale bevrijding 2027	I		220.000			
Totaal Programma		1,2	606.105	216.105	216.105	216.105

Landelijk gebied

2 Landelijk gebied

Inleiding

Het landelijk gebied van Drenthe vraagt de komende jaren om gerichte keuzes in samenhang tussen landbouw, natuur en water. Vanuit nationale en Europese opgaven werken we aan herstel van natuur en watersysteem, aan een gezonde bodem en aan een toekomstbestendige landbouw met perspectief voor ondernemers. Deze opgaven vragen om gebiedsgerichte uitvoering, doelsturing en een zorgvuldige afweging tussen ecologische kwaliteit, waterbelangen en de leefbaarheid en economie van het platteland. De voorjaarsnota markeert de ontwikkelingen waarop we ons nu moeten voorbereiden en de keuzes die richting geven aan de begroting 2027.

Landbouw

Landbouw blijft voor Drenthe van groot belang als economische drager van het landelijk gebied en voor het perspectief van agrarische ondernemers. Tegelijk vragen de opgaven voor natuur, water, bodem en stikstof om gerichte keuzes en een intensievere inzet in gebieden. Daarom werken we aan een toekomstgerichte landbouw die bijdraagt aan deze opgaven en ruimte houdt voor ondernemerschap. Doelsturing is daarbij een belangrijk instrument, waarvoor we samen met het Rijk werken aan een structurele en juridisch houdbare aanpak. Voor 2027 en de jaren daarna voorzien wij een zwaardere inzet op de gebiedsprocessen.

Natuur

De natuur in Drenthe staat de komende jaren in het teken van herstel, versterking en een toenemende uitvoeringsopgave. Naast de voortzetting van bestaande afspraken uit het Natuurpact en het Programma Natuur via het Programma Natuurlijk Platteland, vragen ook nieuwe Europese en nationale ontwikkelingen om voorbereiding en uitvoering. In het bijzonder de uitwerking van de Europese Natuurherstelverordening vraagt om extra aandacht. Dit betekent dat we niet alleen blijven investeren in sterke natuurgebieden samenhang tussen natuur, water, klimaat en landbouw, maar ook in de kwaliteit van natuur daarbuiten, in soortenbescherming en in het beheersen van ontwikkelingen die de natuurkwaliteit en leefomgeving onder druk zetten.

Vergunningverlening stikstof

In Drenthe kunnen momenteel veel natuurvergunningen niet worden afgegeven als gevolg van landelijke stikstofregels. Pas als per gebied en per project vaststaat dat er genoeg extra stikstof wordt verminderd, kunnen we vergunningen verlenen. Zolang dat niet lukt, zitten we in een "stikstofslot".

De provincie werkt samen met het Rijk en andere partners aan oplossingen. Zodra vergunningverlening weer mogelijk wordt, wordt een grote toename aan aanvragen verwacht, zowel bestaande als nieuwe. Dit vraagt om extra inzet op vergunningverlening, juridische en ecologische expertise, administratieve ondersteuning en toezicht.

Wanneer het stikstofslot wordt opgeheven en hoeveel aanvragen dan binnenkomen, is nog onzeker. Het streven zoals beschreven in het ontwerp-TLGD is dat de provincie medio 2027 uit het stikstofslot zou moeten komen. Wanneer Drenthe daadwerkelijk van het "stikstofslot" komt is de huidige capaciteit onvoldoende voor de komende werkdruk. We zullen dan ruimte nodig hebben om flexibel op te kunnen schalen en tijdig deskundigheid aan te kunnen trekken, zodat aanvragen tijdig en zorgvuldig behandeld kunnen worden én de natuur wordt beschermd.

Structurele voortzetting financiering boa-capaciteit toezicht buitengebied

De provincie is bevoegd gezag voor de natuurwetgeving en heeft een coördinerende rol in het toezicht in het buitengebied. Mede door toenemende recreatiedruk en afnemende capaciteit bij terreinbeherende organisaties staat het toezicht onder druk. Tijdelijke provinciale en Rijksmiddelen lopen af en er is geen zekerheid over toekomstige financiering na 2027. Daarom is het wenselijk om de provinciale financiering voor toezicht en handhaving in het buitengebied vanaf 2028 structureel voort te zetten.

Water

Klimaatverandering heeft merkbare gevolgen voor Drenthe. We krijgen vaker te maken met hevige neerslag en langere perioden van droogte. Dit vraagt om een zorgvuldige omgang met water. Wij werken aan een balans tussen het vasthouden van water in natte perioden en het beschikbaar houden van voldoende zoetwater in droge tijden. De vraag naar schoon water voor drinkwaterbereiding neemt toe, onder andere door de woningbouwopgave; meer woningen vragen om een goede aansluiting op het drinkwaternet en de zekerheid van voldoende drinkwater van goede kwaliteit. Daarnaast moet rekening worden gehouden met het vaker aantreffen van nieuwe (zeer zorgwekkende) en (nog) onbekende verontreinigende stoffen, die mogelijk ook andere inspanningen van ons gaan vragen.

Het is onze wettelijke zorgplicht om nu én in de toekomst voldoende bronnen voor drinkwater van goede kwaliteit te waarborgen. Drinkwater als dwingende reden van groot openbaar belang rechtvaardigt extra inspanning van de provincie om de drinkwaterbronnen te beschermen. In 2026 is gestart met de uitvoering van maatregelen in het kader van het Fonds Duurzame Drinkwatervoorziening. We gaan een voorstel aan uw Staten voorleggen voor een structurele financiering van het Fonds.

Wolf

De aanwezigheid van wolven in Drenthe vraagt de komende jaren blijvende inzet van de provincie voor schadepreventie, ondersteuning van dierhouders en heldere communicatie met inwoners en betrokken partijen. De subsidieregeling voor wolfwerende rasters loopt t/m 31 december 2027. In de afgelopen jaren hebben houders van hoefdieren, zowel hobbydier- als professionele dierhouders, gebruik kunnen maken van deze regeling.

VOORSTELLEN VOOR DE BEGROTING 2027

Schoolpleinenrevolutie

Naar aanleiding van motie M2025-79 Voortzetting schoolpleinenrevolutie Drenthe is onderzocht welke inzet nodig is om de verrijking van schoolpleinen in Drenthe voort te zetten. In de afgelopen jaren zijn 43 schoolpleinen verrijkt met aandacht voor natuur, beweging en cultuur. Daarnaast hebben nog 57 scholen aangegeven in aanmerking te willen komen voor deelname. Daarmee is sprake van een concrete vervolgvraag die voortvloeit uit het verzoek van Provinciale Staten om voor de Voorjaarsnota 2026 met een voorstel voor voortzetting te komen.

De Schoolpleinenrevolutie draagt bij aan een gezonde en aantrekkelijke leefomgeving voor kinderen en ondersteunt provinciale doelen op het gebied van natuur, biodiversiteit, klimaatadaptatie en kansengelijkheid. Groenere en uitdagender schoolpleinen bieden meer ruimte voor bewegen, buitenonderwijs en ontmoeting en leveren daarmee zowel ruimtelijke als maatschappelijke meerwaarde. In lijn met het verzoek uit de motie wordt daarom voorgesteld extra middelen beschikbaar te stellen om de Schoolpleinenrevolutie voort te zetten.

Capaciteit WOO jurist en flexibele schil

Binnen het landelijk gebied spelen meerdere maatschappelijk gevoelige dossiers, waaronder Natura 2000, stikstof en de wolf. Deze onderwerpen leiden tot een relatief groot aantal Woo-verzoeken, die vaak inhoudelijk complex en bestuurlijk gevoelig zijn. Het toenemende aantal Woo-verzoeken in combinatie met de complexiteit en bewerkelijkheid ervan leggen druk op de beschikbare capaciteit. Dit kan leiden tot vertraging in afhandeling en verhoogde risico's voor zorgvuldigheid en rechtmatigheid.

Om de (bestaande) juridische capaciteit doelmatiger en effectiever in te zetten stellen we voor incidenteel budget beschikbaar te stellen voor aanvullende Woo-juridische capaciteit landelijk gebied en middelen voor het inschakelen van externe juridische ondersteuning. Daarbij wordt tevens ingezet op het verder verkennen van actief openbaar maken om de structurele druk te beperken.

Financiële samenvatting

Programma 2. Landelijk gebied	S/I	FTE	2027	2028	2029	2030
Schoolpleinenrevolutie	I		305.675	305.675	305.675	305.675
Capaciteit WOO Jurist en flexibele schil	I	1,00	177.159	177.159	177.159	177.159
Capaciteit WOO Jurist en flexibele schil	I		180.000	180.000	180.000	180.000
Totaal Programma		1,00	662.834	662.834	662.834	662.834

Leefomgeving en wonen

3 Leefomgeving en wonen

Inleiding

Met de Omgevingsvisie Horizon van Drenthe brengen we de ambities voor een toekomstbestending landelijk gebied, een vitale samenleving en een mooi, schoon, gezond en veilig Drenthe richting 20250 samen. In een uitgebreid participatief traject met onze inwoners, jongeren, medeoverheden en partners hebben we inhoud gegeven aan deze ambities. We bereiden de vaststelling voor.

We werken volgens de Omgevingswet, dit vraagt om een andere manier van werken. Onze ambitie is om het projectbesluit, het beleidsbouwwerk met onder meer het Programma Ruimtelijke Kwaliteit en het werken met het Kompas in de organisatie op te pakken en in te bedden in de organisatie.

De woningbouwopgave in Drenthe is groot en urgent. Op basis van de Regionale Woondeals is afgesproken om tot en met 2030 16.200 (bruto) woningen te realiseren. Wij voelen een duidelijke medeverantwoordelijkheid voor het oplossen van het woningtekort en de mismatch. Daarom creëren we ruimte voor nieuwe oplossingen, met oog voor kwaliteit, landschappelijke inpassing en behoud van het Drentse landschap. We nemen hierin een regierol, zijn daarvoor gestart met het Volkshuisvestingsprogramma en werken samen met onze partners aan concrete afspraken.

Omgevingsvisie, Omgevingswet en het Beleidsbouwwerk

In 2026 bereiden we de vaststelling van de Omgevingsvisie Horizon van Drenthe voor. Deze visie vormt het integrale kader voor de fysieke leefomgeving en brengt opgaven voor wonen, klimaatadaptatie, gezondheid, mobiliteit en ruimtelijke kwaliteit samen. Door de vaststelling zetten we een belangrijke stap richting het werken onder de Omgevingswet. Het beleidsbouwwerk vormt hierbij het fundament. Op basis hiervan werken we de drie pijlers uit de Omgevingsvisie verder uit in zowel verplichte als vrijwillige programma's, zoals het Regionaal Waterbeheerprogramma, het Volkshuisvestingsprogramma en het Programma Ruimtelijke Kwaliteit. Binnen dit programma richten we ons op de inhoudelijke vraagstukken in de leefomgeving en op de uitvoering van deze opgaven.

Ruimtelijke projecten

Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet is voor de provincie een nieuwe, structurele wettelijke bevoegd gezag taak ontstaan in de vorm van het projectbesluit. Het projectbesluit is een nieuw instrument en wijkt wezenlijk af van voormalige instrumenten (onder andere het provinciaal inpassingsplan, het tracébesluit en het projectplan Waterwet) en vormt een vast en blijvend onderdeel van het provinciale takenpakket voor besluitvorming in de fysieke leefomgeving. Het besluit wijzigt rechtstreeks het omgevingsplan, kan vergunningen bundelen en omvat naast planologische ook uitvoeringsgerichte aspecten. Daarmee is de provincie niet alleen formeel bevoegd gezag, maar integraal verantwoordelijk voor de inhoudelijke samenhang, juridische kwaliteit, participatie, procesvoering en besluitvorming. Deze verantwoordelijkheid volgt rechtstreeks uit de wet en kan niet worden belegd bij gemeenten of andere overheden. De invoering van het projectbesluit betekent daarmee een structurele uitbreiding en verzwaring van provinciale taken. De provincie heeft een blijvende regierol gekregen in complexe gebiedsopgaven en draagt directe verantwoordelijkheid voor zorgvuldige, tijdige en juridisch houdbare besluitvorming. Dit vraagt om specifieke expertise, continuïteit in capaciteit en een onafhankelijke positionering binnen de organisatie.

Defensie en ruimtegebruik

De veranderende geopolitieke situatie maakt dat het ministerie van Defensie momenteel werkt aan de uitbreiding van de krijgsmacht en het vergroten van de weerbaarheid. Met het Nationaal Programma Ruimte voor Defensie (NPRD) heeft het Kabinet in 2025 de extra ruimtevraag in beeld gebracht. Voor de provincie Drenthe gaat het onder meer om intensiever gebruik en mogelijke uitbreiding van bestaande oefenterreinen en laagvliegzones. Daarnaast heeft het Kabinet de wet op de defensiegereedheid (WoDG) in voorbereiding om de uitvoering van het NPRD te versnellen. Tenslotte werkt het kabinet aan de weerbaarheidsopgave, waarbij in beeld wordt gebracht wat er voor de samenleving, de economie en de overheid nodig is om weerbaar te zijn tegen militaire of hybride dreigingen. De verwachting is dat dit gevolgen heeft in prioritering en ruimtevraag van andere opgaven. We vinden het belangrijk dat de defensie-opgaven zorgvuldig worden afgewogen in samenhang met andere nationale en regionale ruimtelijke opgaven. De ruimte is tenslotte ook in Drenthe schaars. Waar mogelijk denken wij dan ook met defensie mee, stimuleren wij een zorgvuldig gebiedsproces en proberen we logische koppelingen te maken met onze eigen ambities, zoals bijvoorbeeld verwoord in de Drentse Agenda Defensie en Veiligheid.

Ambitie Programma Ruimtelijke Kwaliteit

De nieuwe Omgevingsvisie 'Horizon van Drenthe' (vaststelling PS in najaar) kent drie ambities waarmee we richting geven aan de toekomst van Drenthe. Eén van die ambities is de ambitie 'Mooi, schoon, gezond & veilig Drenthe'. Voor het onderdeel 'Mooi' maken we het programma Ruimtelijke Kwaliteit - 'Mooi Drenthe' (ontwerpkracht, kwaliteitsdenken, kwaliteitsdragers). Dit is een vrijwillig programma onder de Omgevingswet. De ambities en kaders die PS in de Omgevingsvisie hebben gesteld, werken we in het programma uit naar concreet beleid en maatregelen. We willen daarbij inzetten op ontwerpkracht en verbeelding, om het kwaliteitsdenken te vergroten en zo samen met onze partners de fysieke leefomgeving van onze inwoners en bezoekers vorm te geven. Maar ook werken we de kwaliteitsdragers verder uit. Op die manier werken we toe naar het combineren van onze verschillende rollen (faciliterend, stimulerend, samenwerkend en kaderstellend). Dit maakt effectievere sturing mogelijk, meer aan de voorkant, vanuit samenwerking en met de Drentse samenleving. In het Programma Ruimtelijke Kwaliteit werken we dit verder uit waarbij we onderzoeken welke middelen nodig zijn om de faciliterende, stimulerende en uitvoerende rollen in te zetten.

Regionale Investeringsagenda's (RIA) NOVEX Regio's Groningen Assen en Zwolle

De RIA is een strategisch plan dat gericht is op de uitwerking van de opgaven uit de Verstedelijkingstrategieën in samenwerking met partners en het Rijk. In beide Regio's wordt gewerkt om de opgaven voor woningbouw, bereikbaarheid en werkgelegenheid te realiseren, welke uiteindelijk uitmonden in investeringsafspraken.

Wonen

Belangrijkste speerpunt voor de komende periode is het versnellen van de woningbouw. Dat vraagt om een sterke aanjagende en faciliterende rol van de provincie en om het vergroten van de gezamenlijke uitvoeringskracht met onze partners. Om deze versnelling mogelijk te maken, werken we aan een Provinciaal Volkshuisvestingsprogramma waarin we duidelijke keuzes maken over aantallen, locaties en doelgroepen. Bovendien willen we gezamenlijk met onze partners in Drenthe verkennen hoe we onze uitvoeringskracht kunnen verbeteren. Dan gaat het bijvoorbeeld om gezamenlijk de personele capaciteit, procedures en (vergunning)processen beter op elkaar afstemmen en het positioneren van Drentse Versnellingsstafel. Deze zaken worden nu verkend en de uitkomsten van deze verkenning kunnen leiden tot een grotere financiële investeringsvraag van onze provincie. Op het moment dat we dit concreet kunnen definiëren komen wij daarop terug bij uw Staten.

Integrale ontwikkeling Nedersaksenlijn (NSL)

In 2025 is door het Rijk circa € 2 miljard beschikbaar gesteld voor de realisatie van de Nedersaksenlijn. Eind 2025 is het startdocument voor de MIRT-verkenning vastgesteld en begin 2026 hebben Rijk en regio ingestemd met het startdocument voor de gebiedsontwikkeling. Daarmee is de integrale ontwikkeling van de NSL gestart. Tot en met 2028 worden twee verkenningen uitgevoerd: een spoorverkenning, gericht op onder meer milieueffectrapportage, participatie en tracéstudies, en een gebiedsverkenning waarin regionale partners uitwerken hoe wonen, economie en leefbaarheid bijdragen aan brede welvaart in het gebied. De provincie Drenthe neemt actief deel om het regionale belang te borgen in zowel het spoorproces als de gebiedsontwikkeling. In het regiobod richting het Rijk is daarnaast aangeboden dat de regio € 50 miljoen bijdraagt aan de spoorse investeringen. Drenthe heeft daarbij aangegeven een coördinerende rol te willen vervullen in het organiseren van deze regionale bijdrage. De exacte verdeling van dit bedrag tussen provincies en gemeenten wordt de komende periode bestuurlijk en ambtelijk verder uitgewerkt. Deze fase vormt een belangrijke stap in de verdere integrale ontwikkeling van de Nedersaksenlijn.

VOORSTELLEN VOOR DE BEGROTING 2027

Niet van toepassing

Regionale economie en werkgelegenheid

4 Regionale economie en werkgelegenheid

Inleiding

De economische werkelijkheid verandert snel. Europa en Nederland staan voor opgaven rond productiviteit, strategische autonomie, energiezekerheid en technologische innovatie. Deze ontwikkelingen vragen om sterke regio's waar ondernemerschap, innovatie, talentontwikkeling en leefkwaliteit elkaar versterken. In dat krachtenveld neemt Drenthe een eigen positie in: met een stevige sociaal-maatschappelijke basis, korte lijnen en een veerkrachtige MKB structuur, maar ook met voelbare druk door vergrijzing, arbeidsmarktkrapte en een achterblijvende productiviteitsgroei.

Economische structuur en arbeidsmarkt

De Drentse economie wordt beïnvloed door digitalisering, energietransitie en demografische ontwikkelingen. De krapte op de arbeidsmarkt en de vergrijzing zorgen voor toenemende druk op de beschikbaarheid van personeel, terwijl bedrijven worden geconfronteerd met de noodzaak om te blijven investeren in innovatie en productiviteit.

Deze ontwikkelingen benadrukken het belang van een aantrekkelijk ondernemersklimaat, sterke opleidingsketens en voldoende aandacht voor Leven Lang Ontwikkelen, zoals ook in bestaand beleid is vastgelegd.

In een economie met aanhoudende arbeidskrapte en snel ontwikkelende technologie is digitalisering noodzakelijk voor toekomstgericht en toekomstbestendig ondernemerschap. Daarom komen we dit jaar bij u met Drenthe Digitaal - Beleidsaanpak Versnelling Digitalisering Mkb Drenthe. Deze beleidsaanpak brengt bestaande en nieuwe initiatieven en instrumenten samen tot een herkenbare keten, zodat mkb'ers per ontwikkelfase sneller passende ondersteuning vinden. Daarnaast worden Drentse bedrijven steeds sterker geconfronteerd met schaarste aan grondstoffen, instabiele internationale ketens en oplopende kosten. Door slimmer en zuiniger om te gaan met materialen en regionale ketens te versterken, verkleinen wij de afhankelijkheid van kwetsbare importstromen. In het Actieplan Circulaire Economie 2026-2027, dat in 2026 wordt vastgesteld, beschrijven wij hoe we ondernemers en ketens ondersteunen bij de overgang naar een circulaire economie.

Met de oprichting van de Herstructureringsmaatschappij Drenthe Groningen in 2026 beschikken de provincies Drenthe en Groningen over een beleidsinstrument voor de structurele ruimtelijke economische verbetering van bedrijventerreinen. De eerste projecten starten in 2027.

Defensie, veiligheid en weerbaarheid

In 2027 zetten wij de uitvoering van de Drentse Agenda Defensie en Veiligheid met veel energie voort. De toenemende geopolitieke spanningen benadrukken het belang van een proactieve inzet op defensie, veiligheid en weerbaarheid. De agenda kent geen einddatum, maar duidelijk is dat de opgave er één van lange adem is. In 2027 actualiseren wij de Drentse Agenda Defensie en Veiligheid, zodat deze aansluit bij de veranderende veiligheidsomgeving en bij de ambities van het nieuwe college. Daarmee scherpen wij onze inzet aan op de thema's waarin Drenthe een rol heeft, zoals het versterken van de regionale weerbaarheid, het samenwerken met partners in het veiligheidsdomein en het benutten van kansen voor economie en vestigingsklimaat. Tot nu toe zijn de activiteiten uitgevoerd binnen bestaande budgetten. Voor de komende jaren stellen we voor om de opgave op het gebied van defensie, veiligheid en weerbaarheid als een afzon-

derlijke beleidsopgave te programmeren, zodat onze inzet toekomstbestendig is en goed geborgd is binnen de reguliere begrotingscyclus. We komen later bij u met een voorstel voor de uitwerking hiervan.

Recreatie en toerisme

Recreatie en toerisme leveren een belangrijke bijdrage aan de regionale economie van Drenthe en aan de leefkwaliteit van inwoners en bezoekers. De provincie werkt samen met gemeenten, terrein beherende organisaties en andere partners aan een aantrekkelijk en toegankelijk recreatief aanbod, in lijn met de ambities uit het coalitieakkoord en de Agenda Recreatie en Toerisme.

Tegelijkertijd staat het beheer en onderhoud van recreatieve voorzieningen onder druk. Terrein beherende organisaties geven aan dat zij binnen de huidige financiële kaders steeds minder ruimte hebben om voorzieningen zoals wandel en fietsroutes, bruggen, vlonders en andere basisvoorzieningen veilig en kwalitatief op peil te houden. Dit leidt tot achterstallig onderhoud, het (tijdelijk) afsluiten van routes en een toenemend risico op onveilige situaties. Door de beperkte financiële middelen voor beheer en onderhoud komt de balans tussen bescherming en beleefbaarheid van natuurgebieden onder spanning te staan.

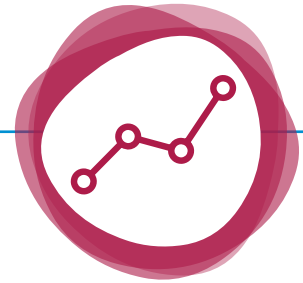
Samen met terrein beherende organisaties wordt daarom gewerkt aan een meerjarig onderhoudsplan, dat inzicht geeft in de opgave en richting geeft aan keuzes richting 2027. Daarnaast zet de provincie in op de toeristische profilering van Drenthe, onder meer via het ondersteunen van aansprekende evenementen. Indien uit de verdere uitwerking blijkt dat aanvullende inzet nodig is, komen wij hier bij uw Staten op terug.

VOORSTELLEN VOOR DE BEGROTING 2027

In het huidige programma en met benutting van onze reserve zijn er vooralsnog voldoende middelen beschikbaar om onze economische ambities te realiseren. We verwachten dat er na 2027 aanvullende middelen nodig zijn om de ingezette koers voort te zetten.

Mobiliteit en bereikbaarheid

5 Mobiliteit en bereikbaarheid

Inleiding

Het huidige coalitieakkoord loopt tot en met 2027. De uitvoeringsprogramma's binnen Verkeer & Vervoer lopen tot en met 2026. Om de planning van deze beleidsopgaven uit te lijnen met het coalitieakkoord, stellen wij voor de lopend uitvoeringsprogramma's met een jaar te verlengen en te laten eindigen op 31 december 2027.

Parallel hieraan wordt gewerkt aan een nieuw mobiliteitsprogramma met bijbehorende uitvoeringsprogramma's, dat vanaf 2028 van kracht zal zijn.

Ontwikkelingen op het gebied van geopolitieke spanningen, energieprijzen en technologische veranderingen hebben directe en indirecte gevolgen voor het mobiliteitsdomein. Zo leiden hogere energie- en grondstofprijzen tot kostenstijgingen in aanleg en beheer van infrastructuur, terwijl de noodzaak van energiezekerheid en verduurzaming versnelling van elektrificatie en duurzame mobiliteit vraagt. Deze ontwikkelingen vragen om flexibiliteit en bijsturing. Wanneer ontwikkelingen daar aanleiding toe geven, informeren wij uw Staten en leggen wij zo nodig aanvullende voorstellen voor.

Duurzame ontwikkelingen en innovatie

De provincie Drenthe werkt binnen RAL-Noord aan een landelijk dekkend en toekomstbestendig netwerk van laad- en tankinfrastructuur voor alle modaliteiten. De inzet richt zich op publieke, semipublieke en logistieke laadinfrastructuur, met nadrukkelijke aandacht voor netcongestie en ruimtelijke inpassing.

Vanuit de lopende concessie worden tot en met 2026 minimaal 1.045 (semi)publieke laadpalen gerealiseerd. Daarnaast wordt ingezet op semipublieke laadpunten bij bedrijven en maatschappelijke organisaties en op de voorbereiding van logistieke laad- en energiehubs. Deze ontwikkelingen vormen een belangrijke randvoorwaarde voor de verdere verduurzaming van mobiliteit en goederenvervoer.

Veilige en beschikbare wegen en vaarwegen

Ecologisch berm- en maaibeheer

In het kader van ecologisch berm- en maaibeheer wordt de methode Kleurkeur verkend. Deze aanpak is gericht op het vergroten van biodiversiteit langs wegen door aangepast maaibeheer. Het gaat hierbij nadrukkelijk om anders maaien dan hoe het nu gecontracteerd is (moment, frequentie, fasering, laten staan van een deel van de vegetatie en locaties).

Middelen voor een in 2027 uit te voeren pilot worden gevonden in de bestaande begroting. Indien de pilot succesvol blijkt zullen er vanaf 2028 mogelijk aanvullende middelen nodig zijn voor uitvoering. In dat geval zal hiervoor op een later moment een voorstel worden ingediend.

Actualisatie MJOP

Het MJOP geeft inzicht in de te verwachten vaste onderhoudskosten (inclusief beheer) en de variabele kosten voor (groot)onderhoud aan wegen en vaarwegen.

In lijn met de nota onderhoud kapitaalgoederen provincie Drenthe 2024 wordt toegewerkt naar een Voorziening variabel onderhoud wegen en een voorziening variabel onderhoud vaarwegen. Een voorziening moet voldoende omvang hebben om het toekomstige onderhoud te kunnen dekken, hiervoor is in de nota onderhoud kapitaalgoederen uitgegaan van een periode van 20 jaar. Gezien de strikte regels verbonden met voorzieningen is er met de accountant een leerperiode van 3 jaar afgesproken.

De actualisatie van het MJOP is momenteel in uitvoering. Doel hiervan is om beter inzicht te krijgen in de aard, omvang en timing van de onderhoudsopgaven en om de financiële onderbouwing van het onderhoudsniveau te actualiseren. De actualisatie is nodig om zorgvuldig te kunnen bepalen welke structurele middelen benodigd zijn en om te voorkomen dat middelen worden vastgelegd voordat het volledige onderhoudsbeeld helder is.

In dit kader speelt ook de organisatie van de brug en sluisbediening een rol. Vanaf 2025 worden de seizoenmedewerkers voor brug en sluisbediening niet langer in dienst genomen door de provincie, maar wordt deze inzet uitbesteed. In de afgelopen jaren kon dekking plaatsvinden binnen de reguliere loonsom doordat de beschikbare formatie niet volledig was ingevuld. Deze loonsom is hier echter niet structureel voor bedoeld. Nu de formatie in 2026 volledig wordt ingevuld, wordt zichtbaar dat sprake is van een structureel tekort van circa € 750.000 per jaar (exclusief loonindexatie).

De uitkomsten van de MJOPactualisatie en de verdere uitwerking van het onderhouds en beheerkader vormen een belangrijke basis voor het maken van keuzes over structurele middelen, waaronder de personele inzet.

Beide onderdelen zijn op dit moment nog niet verwerkt in de voorjaarsnota, maar worden vanwege hun onontkoombaarheid betrokken bij de besluitvorming over de begroting 2027.

VOORSTELLEN VOOR DE BEGROTING 2027

Clean Energy Hubs

De transitie naar zero-emissie goederenvervoer vraagt om een versnelde inzet op tank- en laadinfrastructuur op strategische logistieke locaties in Drenthe. Clean Energy Hubs (verder CEH's) spelen hierin een sleutelrol: ze koppelen meerdere duurzame energiedragers aan het goederenvervoer en vormen zo de basis voor verdere verduurzaming. Zeker met de huidige mondiale ontwikkelingen is het belangrijk om duurzaam goederenvervoer te stimuleren. Het Ministerie van I&W stelt vanaf 2026 via een SPUK-regeling middelen beschikbaar op basis van 1-op-1 cofinanciering. We willen gebruik maken van deze mogelijkheid om het investeringspakket te verdubbelen en inzetten op versnelling van de Clean Energy Hubs. Uitstel betekent dat Drenthe minder gebruik kan maken van het beschikbaar geld vanuit het Rijk. De SPUK van het Rijk biedt ons nu de ideale mogelijkheid om hier versterkt op in te zetten.

Sociale veiligheid Vechtdallijnen

Sinds 2020 staat de sociale veiligheid op de Vechtdallijnen onder druk. Met name het personeel van Arriva heeft te maken met een toenemend aantal incidenten die zowel in aantal als in heftigheid toenemen. Sociale veiligheid blijft daarmee een belangrijk aandachtspunt binnen het openbaar vervoer.

In de aanbesteding voor de concessie is uitgegaan van een blijvende inzet en investering in sociale veiligheid. Met het ministerie van JenV is afgesproken dat het Rijk 50% van de kosten voor sociale veiligheid voor haar rekening neemt. Ook is afgesproken dat de provincies de andere 50% betalen, waarbij de afspraak is gemaakt met de provincie Overijssel dat Overijssel en Drenthe beide 50% van deze 50% voor hun rekening nemen.

Met ingang van 2027 is een structurele bijdrage noodzakelijk om deze inzet voort te zetten.

Financiële samenvatting

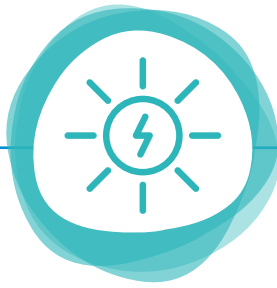
Programma 5. Mobiliteit en bereikbaarheid	S/I	FTE	2027	2028	2029	2030
Clean Energy Hubs	I		319.350	319.350	319.350	319.350
Clean Energy Hubs: Dekking Reserve mobiliteit	I		-319.350	-319.350	-319.350	-319.350
Sociale Veiligheid Vechtdallijnen	S		170.000	170.000	170.000	170.000
Totaal Programma			170.000	170.000	170.000	170.000

Energie

Foto: Martin Hogeboom

6 Energie

Inleiding

De energietransitie ontwikkelt zich snel en brengt belangrijke wijzigingen met zich mee in de beschikbaarheid, betaalbaarheid en betrouwbaarheid van energie. Internationale onzekerheden, beperkte netcapaciteit, landelijke regelgeving en ruimtelijke opgaven beïnvloeden de koers van de energietransitie in Drenthe.

Energiecrises en marktontwikkelingen

De energiemarkt blijft ook na 2026 gevoelig voor internationale ontwikkelingen. Geopolitieke spanningen zorgen voor aanhoudende onzekerheid over energieprijzen en beschikbaarheid. Tegelijkertijd neemt de elektriciteitsproductie toe, terwijl het binnenlands verbruik beperkt groeit. Hierdoor blijft Nederland, en daarmee ook Drenthe, afhankelijk van internationale markten en prijschommelingen.

Voor Drenthe betekent dit dat betaalbaarheid en leveringszekerheid van energie richting 2027 onder druk kunnen blijven staan. Vooral huishoudens met lage inkomens en energie-intensieve bedrijven zijn kwetsbaar voor plotselinge kostenstijgingen. De provincie houdt rekening met structurele prijsvolatiliteit en blijft inzetten op energiebesparing en het verminderen van de afhankelijkheid van fossiele importen. Bij nieuwe sterke prijsstijgingen verkent de provincie samen met gemeenten of aanvullende ondersteuning nodig is.

Het versterken van de Drentse en Europese industrie is daarbij een belangrijk aandachtspunt. Bedrijven worden geconfronteerd met hoge energiekosten, netcongestie, grondstofprijzen, stikstof en arbeidsmarktkrapte. De provincie zoekt samen met bedrijven naar goede oplossingen voor deze uitdagingen en helpt de mogelijkheden vanuit Europees beleid te begrijpen en te benutten.

Netcongestie en energie-infrastructuur

Ondanks de grote inspanningen van netbeheerders, overheden en gebruikers blijft netcongestie de komende jaren een aanzienlijke uitdaging. Recente voorbeelden, zoals de problematiek rondom hoogspanningsstation Veenoord-Boerdijk, geven aan hoe lastig het is om tijdig tot oplossingen te komen. Ook kleinverbruiks aansluitingen (woningen, MKB-bedrijven en maatschappelijke gebouwen) krijgen door de nieuwe Energiewet vanaf midden 2026 zeer waarschijnlijk te maken met wachtlijsten. Tegelijkertijd vergroot de elektrificatie van mobiliteit de druk op het elektriciteitsnet en zijn versneld nieuwe aansluitingen nodig voor essentiële ontwikkelingen, zoals defensie.

Drenthe intensificeert daarom de samenwerking binnen de Drentse Energie Aanpak. Overheden, netbeheerders en partners werken samen aan betere afstemming, prioritering en versnelling van besluitvorming. Daarnaast stimuleert de provincie flexibiliteitsmaatregelen zoals energiehubs, opslag en slim laden. Waterstof en groen gas blijven relevante alternatieven voor specifieke toepassingen.

Verandering landelijke wet- en regelgeving

Nieuwe wetgeving, zoals de Energiewet en de Wet collectieve warmte, verandert rollen en verantwoordelijkheden in het energiesysteem en verplicht gemeenten om uiterlijk eind 2027 warmteprogramma's vast te stellen. Het stoppen van de salderingsregeling en de invoering van de bijmengplicht voor groen gas zorgen voor aanvullende onzekerheden.

Gemeenten en maatschappelijke initiatieven hebben hierdoor behoefte aan duidelijke kaders en ondersteuning. De provincie volgt deze ontwikkelingen, vraagt bij het Rijk aandacht voor regionale gevolgen en ondersteunt gemeenten bij het maken en onderbouwen van keuzes, onder meer met kennis, data en inzet op energiebesparing.

Ontwikkeling van alternatieve energiebronnen blijft achter

De globale waterstofmarkt ontwikkelt zich minder snel dan eerder verwacht en is op korte termijn nog geen marktvolwassen alternatief voor fossiele brandstoffen. Tegelijk blijft waterstof strategisch van belang voor sectoren waar elektrificatie beperkt mogelijk is. In samenwerking met de partners blijft Drenthe zich daarom inzetten op de verdere ontwikkeling van de volledige waterstofketen van productie, transport, opslag en toepassing van waterstof. Ook de productie van groen gas blijft achter door knelpunten in vergunningverlening en stikstofruimte. Tegelijkertijd neemt de landelijke vraag toe. Dit maakt de regionale beschikbaarheid onzeker. De provincie blijft hierover in gesprek met het Rijk en onderzoekt hoe regionale productiemogelijkheden kunnen worden versterkt. Daarnaast stimuleert zij samenwerking tussen partijen in de keten, zodat bestaande productie beter kan worden benut en toekomstige groei kan worden ondersteund.

Voorstellen voor de Begroting 2027

Binnen het huidige programma zijn voldoende middelen beschikbaar om de ambities uit de Energieagenda 2024-2027 uit te voeren en de Drentse Energie Aanpak goed te kunnen positioneren in de breedte van de energietransitie in Drenthe. Na 2027 is aanvullende financiering nodig om de ingezette koers voort te zetten en verdere stappen te zetten richting een toekomstbestendig energiesysteem.

Betere schadeafhandeling bij aardbevingen

De aardbeving van 14 maart 2026 in het gebied rond Eleveld was de zwaarste in Drenthe in decennia en veroorzaakte zowel materiële schade als sterke gevoelens van onzekerheid bij inwoners. De afhandeling door de Commissie Mijnbouwschade sluit onvoldoende aan bij maatschappelijke verwachtingen. De Drentse overheden pleiten daarom voor een nieuwe, ruimhartigere en mensgerichte landelijke aanpak, inclusief betere ondersteuning van gedupeerden. Gemeenten en provincie trekken hierin gezamenlijk op en hebben dit standpunt bij het Rijk onder de aandacht gebracht.

Om ervoor te zorgen dat er de komende periode echte stappen worden gezet is het van belang dat vanuit de regio maximale druk wordt uitgevoerd richting Rijksoverheid en andere betrokken partijen. Naast de bestuurlijke betrokkenheid wordt de komende tijd ook een significante extra inzet van het ambtelijke apparaat verwacht. Het betreft dan vooral expertise op het gebied van mijnbouw en diepe ondergrond (beleidsadviseur). Deze extra benodigde capaciteit is onvoldoende beschikbaar. Tot einde 2027 wordt rekening gehouden met benodigde extra inzet van 1 FTE.

Financiële samenvatting

Programma 6. Energie	S/I	FTE	2027	2028	2029	2030
Betere schadeafhandeling bij aardbevingen	I	1,00	204.264			
Totaal Programma		1,00	204.264	-	-	-

Levendig en sociaal

7 Levendig en sociaal

Inleiding

Vanuit het programma Levendig en Sociaal draagt de provincie bij aan een zorgzame samenleving en een bruisend cultureel en sportief aanbod. Wij geloven in de kracht van onze inwoners en de Drentse gemeenschap, in naoberschap. Daarbij horen voorzieningen en evenementen die mensen bij elkaar brengen, passend bij de Drentse schaal en identiteit. Onze rol is aanjagend, stimulerend, adviserend en verbindend. Waar nodig springen we bij met kennis, faciliteiten, capaciteit of middelen om initiatieven mogelijk te maken.

Cultuur

Cultuur levert een belangrijke bijdrage aan leefbaarheid, identiteit en economische vitaliteit van Drenthe. De provincie ondersteunt onder andere de musea van provinciaal belang op basis van de Cultuurnota 2025-2028. Deze musea zijn belangrijke dragers van het culturele en toeristische aanbod en hebben een (inter)nationale uitstraling. Ontwikkelingen rond huisvesting, verduurzaming en kwaliteitsbehoud vragen blijvend aandacht. Voor de periode na 2027 wordt bezien welke aanvullende middelen nodig zijn om deze voorzieningen toekomstbestendig te houden.

Sociale agenda

Met de 'Sociale Agenda 2024–2029: Drenthe voor elkaar' werken we samen met onze inwoners en partners aan de sociale opgaven en de brede welvaart in onze provincie. We kijken waar we van meerwaarde zijn in een rol die past. In de Sociale Agenda staat onze inzet voor de komende periode op hoofdlijnen beschreven. Die inzet blijven we ook in 2027 voortzetten. Daarbij streven we naar innovatieve oplossingen voor grote uitdagingen, zoals het behouden en versterken van naoberschap, het verbeteren van bestaanszekerheid, gelijke kansen voor iedereen, toegankelijke en betaalbare zorg voor iedereen, en een inclusieve samenleving waarin iedereen gelijkwaardig is.

Als provincie blijven we de beweging van de Gezonde Marke van zorg naar gezondheid ondersteunen. Daarnaast zien we een grote uitdaging in de toegankelijkheid van de huisartsenzorg, met name in de regio Emmen. Goede en toegankelijke huisartsenzorg is essentieel voor de brede welvaart in Drenthe. Met onze partners gaan we daarom aan de slag om deze complexe problematiek in de regio Emmen landelijk op de agenda te zetten. Verder kijken we welke rol we als provincie kunnen vervullen om de huisartsenzorg in de regio Emmen voor iedereen toegankelijk te kunnen houden, zodat elke inwoner in de regio ook in de toekomst beschikt over een huisarts.

Sport

Sport en bewegen zijn essentieel voor een gezonde samenleving. We ondersteunen het netwerk van sportorganisaties via SportDrenthe, Topsport Noord en met incidentele subsidies. Belangrijke ontwikkelingen hierbij zijn de Special Olympics, een nationaal sportevenement voor mensen met een verstandelijke beperking. Samen met alle Drentse gemeenten en SportDrenthe hebben we eind maart een bidbook ingediend waarmee we dit breedtesport evenement in Drenthe willen organiseren in 2028. Daarnaast spelen een aantal

grote sportevenementen de komende jaren, waaronder een voortzetting van de TT marathon en een volgende editie van de succesvolle Tour of Holland met een etappe in Drenthe met een finish op de VAM-berg. Deze ontwikkelingen zijn niet mogelijk zonder extra middelen. Hiervoor komen we later met een apart Statenstuk bij u terug.

VOORSTELLEN VOOR DE BEGROTING 2027

Verlenging impulsregeling musea

De subsidieregeling voor kleine en middelgrote musea is in 2025 volledig benut en was begin 2026 al overvraagd en gesloten. Hierdoor konden meerdere musea geen gebruik maken van de regeling. Om ook deze musea te ondersteunen in de verdere professionalisering van hun organisatie, museumgebouw en voorzieningen, wordt voorgesteld de regeling te verlengen in 2027 en 2028. Hiermee krijgen musea alsnog de mogelijkheid om door te ontwikkelen en hun maatschappelijke en culturele functie te versterken.

Financiële samenvatting

Programma 7. Levendig en sociaal	S/I	FTE	2027	2028	2029	2030
Verlenging Impulsregeling musea	I		200.000	200.000		
Totaal Programma			200.000	200.000	-	-

Mensen en middelen

8 Mensen en middelen

Inleiding

In 2027 richten we ons op een wendbare en toekomstbestendige organisatie. Er wordt geïnvesteerd in strategische personeelsplanning, leren en ontwikkelen, en het aantrekken van nieuw talent via trainee- en opleidingsprogramma's. Deze aanpak helpt ons om tijdig te beschikken over de juiste kennis en capaciteit en medewerkers te blijven binden en ontwikkelen.

Daarnaast bereiden we ons voor op nieuwe kaders, zoals de uitkomsten van de CAO-onderhandelingen en de invoering van de Wet toekomst pensioenen per 2027.

Op het gebied van inkoop en subsidies versterken we de rechtmatigheid en transparantie met een nieuw beleidskader voor rechtmatigheid en kwaliteit subsidies en wordt de werkwijze voor buitenwettelijke subsidies aangepast om te voldoen aan nieuwe jurisprudentie. Deze wijzigingen zorgen vanaf begrotingsjaar 2027 voor een consistente, juridisch houdbare toepassing.

Personeel, Organisatie en Vitaliteit

Met gerichte strategische personeelsplanning bouwen we vandaag aan de provincie van morgen. We kijken actief vooruit naar de toekomst. Zo brengen we in beeld welke mensen en welke kennis we nodig hebben om onze ambities waar te maken. Zo sturen we bewust op instroom, doorstroom en ontwikkeling en zorgen we ervoor dat onze organisatie ook op langere termijn wendbaar, deskundig en toekomstbestendig blijft.

We investeren nadrukkelijk in onze mensen. Voor het behoud en de verdere ontwikkeling van medewerkers hebben we een sterk concernbreed opleidingsprogramma neergezet. Tegelijkertijd zetten we met het traineeprogramma gericht in op het aantrekken van jong talent en nieuwe perspectieven voor onze organisatie. Daarmee geven we concreet invulling aan de werkgeversvisie van het IPO: **Bewegen om van betekenis te blijven**. We organiseren het werk flexibel en toekomstgericht, zodat medewerkers beter kunnen inspelen op maatschappelijke en organisatorische veranderingen. Deze inzet op wendbaarheid vraagt ook om blijvende aandacht en gerichte impulsen in onze opleidings- en trainee-programma's. Leren en ontwikkelen vormen daarbij een stevig fundament. We werken aan een leercultuur waarin feedback, groei en eigen verantwoordelijkheid centraal staan. Medewerkers krijgen ruimte om zich te ontwikkelen en regie te nemen over hun loopbaan. Dat versterkt niet alleen hun inzetbaarheid, maar ook hun betrokkenheid en werkplezier.

Tegelijkertijd bereiden we ons zorgvuldig voor op externe ontwikkelingen. De onderhandelingen voor een nieuwe CAO Provincies zijn afgerond; de verwachte financiële effecten passen binnen de bestaande middelen in de meerjarenbegroting. De wet toekomst pensioenen is ingegaan op 1 juli 2023 en leidt voor medewerkers die pensioen opbouwen via het ABP tot een nieuwe pensioenregeling per 1 januari 2027.

Inkoop & Subsidie

Aanpassing werkwijze buitenwettelijke subsidies

Recente uitspraken van de Raad van State maken aanpassing van de huidige werkwijze voor begrotings- en incidentele subsidies noodzakelijk. De huidige praktijk voldoet niet meer volledig aan de juridische vereisten. In 2026 werkt de provincie daarom aan een nieuwe, juridisch houdbare en uitvoerbare werkwijze, met tijdige juridische en financiële toetsing als vast onderdeel. Hiermee worden risico's vooraf beter afgewogen en worden besluiten transparanter en beter verdedigbaar. Het doel is dat de provincie vanaf begrotingsjaar 2027 met deze aangepaste werkwijze volledig voldoet aan de geldende jurisprudentie.

Programma Digitalisering – van programma naar structurele borging

Het programma Digitalisering 2024–2027 nadert zijn afronding. In de afgelopen jaren zijn belangrijke resultaten gerealiseerd op het gebied van informatievoorziening, cloud, data en AI, digitale dienstverlening en informatiebeveiliging. Daarmee is een stevige digitale basis gelegd voor de ondersteuning van beleidsopgaven en de bedrijfsvoering van de provincie Drenthe.

De komende periode staat in het teken van de overgang van project naar structurele borging. De verschillende oplossingen, systemen en werkwijzen die binnen het programma zijn ontwikkeld, worden stapsgewijs overgedragen aan de lijnorganisatie. Hiermee zorgen we dat digitalisering geen tijdelijk programma blijft, maar een vast en integraal onderdeel wordt van het dagelijks functioneren van de organisatie.

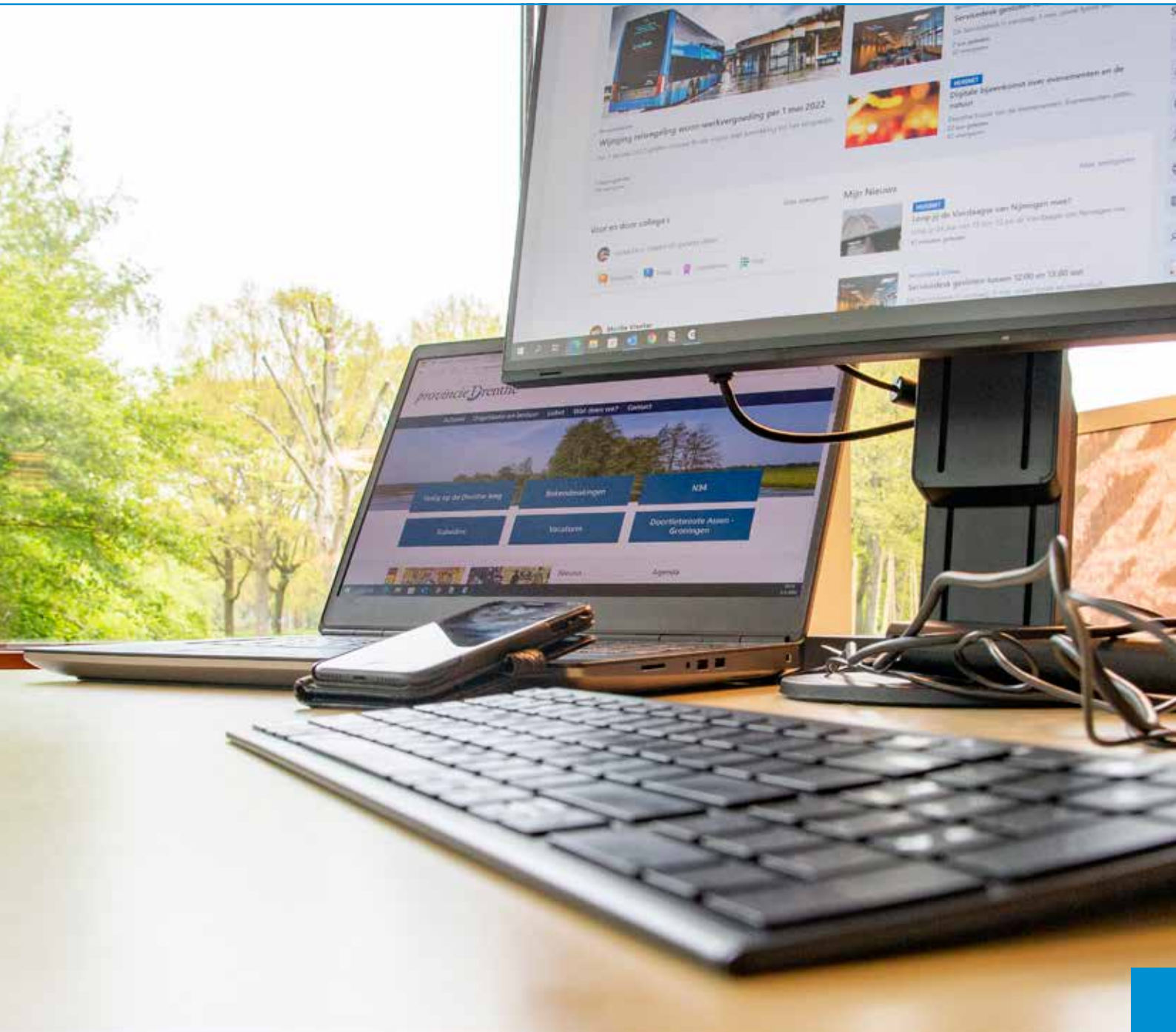
Tegelijkertijd ontwikkelen digitale technologie en de bijbehorende wet- en regelgeving zich in hoog tempo. In lijn met de Nederlandse Digitaliseringsstrategie (NDS) zien we dat een aantal onderdelen structurele aandacht en inzet vraagt. Het gaat daarbij onder meer om cloud, artificiële intelligentie, data gedreven beleidsontwikkeling, digitaal vakmanschap, governance Informatievoorziening, Digitale dienstverlening door digitaal uniform samenwerken en Versterken digitale weerbaarheid (NIS2). Deze ontwikkelingen bouwen voort op de resultaten van het huidige programma en vragen om structurele middelen om te kunnen blijven voldoen aan wettelijke eisen, technologische ontwikkelingen en bestuurlijke ambities. Onderaan de financiële paragraaf is een overzicht ter informatie weergegeven om welke voorstellen het gaat en wat de indicatieve financiële omvang daarvan is.

Voor deze volgende fase van digitalisering zal een separaat statenvoorstel aan uw Staten worden voorgelegd, waarin de inhoudelijke opgaven en financiële consequenties integraal worden uitgewerkt. Hiermee willen we borgen dat de provincie Drenthe ook in de komende jaren kan blijven beschikken over een toekomstbestendige, veilige en wendbare digitale organisatie.

VOORSTELLEN VOOR DE BEGROTING 2027

Rechtmatigheid en kwaliteit subsidies

De provincie werkt aan een beleidskader om de rechtmatigheid en kwaliteit van subsidies te waarborgen. Het uitgangspunt is verantwoord vertrouwen, gecombineerd met risicogericht toezicht. Afhankelijk van het risicoprofiel worden steekproeven uitgevoerd, met aanvullende controles bij signalen van misbruik. Bij vaststelling van misbruik kan de provincie maatregelen treffen, waaronder terugvordering of – bij fraude – aangifte. Dit waarborgt een rechtmatige en transparante inzet van publieke middelen.

Het beleidskader vult de bestaande ASV aan en schept duidelijke kaders voor situaties waarin nu nog verschillen in werkwijze bestaan. Hiermee voldoet de provincie aan de vereiste normen voor zorgvuldige subsidieverstrekking. Met de invoering van het beleidskader per 2026 is aanvullende inzet vereist om toezicht, risicogerichte controles en steekproeven duurzaam uit te voeren. Hiermee borgen we een zorgvuldige, transparante en rechtmatige besteding van publieke middelen.

Daarnaast leiden de toegenomen ambities en de structureel hogere begroting tot een blijvend groter aantal subsidieaanvragen. De huidige tijdelijke formatie-uitbreiding, gefinancierd vanuit diverse beleidsvelden, is niet langer passend. Voor een robuuste uitvoering van het subsidiebeheer is structurele capaciteit noodzakelijk.

Capaciteit concernjurist

De provincie werkt in een steeds complexere bestuurlijke en juridische omgeving. Nieuwe wet- en regelgeving, digitalisering en ontwikkelingen zoals artificiële intelligentie (AI) zorgen voor meer en complexere juridische vraagstukken. Tegelijkertijd is de organisatie gegroeid in omvang, taken en verantwoordelijkheden. De concernjuristen vervullen daarnaast organisatiebrede rollen, in het kader van de Woo, Bibob en privacy. Deze extra taken vragen meer specialistische kennis en inzet. Dit leidt tot knelpunten in de juridische kwaliteitszorg. Juist deze kwaliteitszorg is belangrijk om de juridische kwaliteit van producten, diensten en processen te waarborgen.

Om de kwaliteit van de juridische advisering te kunnen blijven bieden, is herstructurering van de rollen en uitbreiding van de juridische capaciteit noodzakelijk.

Zonder uitbreiding ontstaat het risico dat juridische vraagstukken minder zorgvuldig worden behandeld. Dit kan gevolgen hebben voor besluitvorming, uitvoering en rechtsbescherming. We stellen daarom voor om de capaciteit van de concernjuristen uit te breiden, zodat de juridische kwaliteit van producten, processen en besluiten ook richting 2027 kan worden geborgd.

Financiële samenvatting

Programma 8. Middelen en mensen	S/I	FTE	2027	2028	2029	2030
Rechtmatigheid en kwaliteit subsidies	S	2,00	227.038	227.038	227.038	227.038
Capaciteit concernjurist	S	1,00	121.586	121.586	121.586	121.586
Totaal Programma		3,00	348.624	348.624	348.624	348.624

